

DÍSZLETFESTÉS

Régen volt, hogyan volt?

Kihívások a díszletfestő életében

A díszletfestésben vannak egyszerű dolgok, de amikor artisztikus vagy művészi igényel valamit megcsinálni, az mindig kihívás – vallja Veres Attila, aki pályafutásának több mint fél évszázada alatt igen sok rendkívüli, izgalmas feladattal találkozott. Kértük, ezekről meséljen.

Szegeden kezdtem a pályámat, így rögtön bele is kerültem a szabadtéri produkciókba. Műsorra tűzték 1959-ben a moszkvai balett előadásában A notre-dame-i toronyőrt. A szabadtérin sokáig jellemző volt, hogy a dóm kapurészénél állt egy nagy, a templom építészeti vonalait követő díszletbejárat. Erre az előadásra a Notre-Dame kapuját festettük meg rengeteg kis szobrocskával (csapatunkban a 80 éves Schwarzer Géza díszletfestővel, akitől sok érdekességet hallhatunk). Az első díszletes főpróba délután 6-kor kezdődött, ám 6.15-kor jött egy óriási vihar, és a teljes díszletet, úgy, ahogy volt, rádöntötte a balettosokra, akik ijedtükben leugráltak a zenekari árokba, a díszletek meg szétszakadoztak... Nekünk ez már nem volt munkaidő, így hát az igazgatóságnak össze kellett szednie minket, hiszen szükség volt a díszletre. Még a rendőrségnek is kiadták, hogy ha felismerik a színházi munkásokat, hozzák be őket. De mivel szovjet együttesről volt szó, kicsit eltúlozták a védelmet, nyomozók járkáltak a környező utcákon, s hiába igyekeztünk, hogy az összetört díszleteket kijavítsuk, csak nehezen jutottunk be... A nagy felületű vászonalakba belekapott a szél, zuhanás közben valaminek nekiesve beszakadoztak.

Fotók: Dobos Klára

A vásznat hátulról új vászonnal ragasztva javították ki, mi, festők meg elöl festettük újra, egész éjjel dolgoztunk. Gyorsan kellett haladnunk azért is, mert kint voltunk, szabadtéren, minden vizes volt, s arra sem volt már idő, hogy rendesen megszáradjanak...

Azért elkészültek időben?

Persze, de tényleg nagy kihívás volt... A magyar díszletkultúrában jellemzően sokszor nekünk kellett kitalálni, milyen anyagokkal dolgozzunk, mert nálunk nem volt olyan üzem, mint amivel a németeknél vagy 30 évvel később találgattam: egy hamburgi cég például a díszletek anyagait, festékeket, ecseteket, szerszámokat forgalmazta. Ott mások – vegyészek, technikusok – találták ki, mivel lehet a színpadon jól és gyorsan dolgozni. Én a szegedi nyomdában, a könyvkötőknél találgattam például olyan anyaggal, amelyik gyorsan köt: a latex egy alkoholos nyersgumi, amit ha fölkenem, pillanatok alatt meg is száradt. Itt használtuk először.

A régi „trükkökből” van még, amit ma is használnak?

A magyar szcenikába nem tudott, és szerintem ma se nagyon tud külföldről sok minden beszivárogni, mert drága... Amikor Szegedre kerültem, 1957-ben, még ennyivel csináltunk mindent. Enyves festékekkel dolgoztunk, aminek nagy hátránya a kellemetlen illatán túl, hogy vízre az enyves ragasztások, felületek megdagadnak. Amikor tájra mentünk, nagy baj volt, ha pl. a szállítókoszin megázott valami, mert abban a pillanatban a festék is megindult rajta, meg a ragasztások is. A szobrok esetében régen megcsinálták lécekből az alak tartómotívumait, majd papírral kasírozták: tehát az enyven elázott papírokból „építettünk”. Ezt oldotta meg a nikecell, később abból faragtuk a szobrokat.

Később Miskolcra került, biztosan akadtak ott is megoldásra váró helyzetek...

Például a Most mind együtt című darab egy pincehelyiségben próbáló amatőr fúvószenekarról szólt. A színészek csak imitálták, hogy játszanak, helyettük a zenekar a színpad hátsó részében, a díszletfal mögött szólt. Szlávik István volt a tervező. Csiszár Imre, a rendező bejött

Kombi

SZÍNHÁZI FÜGGÖNYPÁLYÁK
csendes, megbízható működés, nagy teherbírás
Kézi függönymozgatás átalakítása motoros meghajtásúra, távvezérléssel is.

Omega

Beár Bt.
1221 Budapest, Péter Pál u. 6
Tel./fax: +36 1 610 1426 - Mobil: 06 20 982 8201
e-mail: kurti@sg.co.hu - web: www.sg.co.hu

hozzám: Meg kellene oldani, hogy a szuterén-helyiségben nyers, lemeszelt téglafal legyen, amin a zenekarnak át kell látnia anélkül, hogy a közönség látná őket. Az egész díszletet tüllfalból csináltunk. Régi technikai dolog, hogy ha tüllre festesz valamit, akkor, ha előlről világítod meg, az látszik, ha mögötte világítasz, átlátszik. Ebből kiindulva törtem a fejem, mert ha csak megfestettem volna téglásra a tüllt, az nem lett volna anyagszerű. Azt találtam ki, hogy nikecellből vágtuk ki a téglákat, és néhol kihagyva ragasztottuk fel azokat, a kihagyásokra pedig festettük a téglamotívumot. A közönség nem tudta elképzelni, miért szól olyan jól a Blaskó Péter vezényelte kamuzenekar.

Melyek voltak a legmonumentálisabb kihívások?

A Peer Gyntben 5 méter magas volt a szfinx, amin játszott a színész is. Nikecellből készült: azt tömbökben lehet venni, s keresztvágó fűrészsel kellett megindítani. Külön kifaragtam a fejét, a lábakat, a többi pedig a szögletes anyagokból is össze lehetett rakni. Mobilnak kellett lennie, szétszedhetőnek... A Don Juanban megint ilyen félig-meddig épített, nagyméretű szobrot kellett készítenem, az még engem is meglepett a végén... Pontosan nem tudtam, hogy a rendező Csiszár Imre mit akar vele csinálni. Három méter magas páncélos vitéz volt, integetett a fejével, és egy pajzsot fogott maga elé. Ez a pajzs tulajdonképpen a díszletraktár nagy vasajtaja volt –, s kijött belőle egy kisgyerek...

A Beke Sándor rendezte Lorenzaccióban pedig Bosch festményeiből kellett összeállítani egy nagy háttérrel. Kassáról jött a tervező, Ján Hának, aki fénymásolt képeken adta meg a főmo-

tívumot. Egy kalapos figurát kellett kiemelni, kicsit plasztikus hatással. 18 méter széles, hatalmas háttér volt gótikus díszletelemekkel, a műteremben nem fért el, az csak 12 métert engedett. Nagy fegyelmet igényelt, főképpen a kollégáktól, mert ha nem úgy szedte fel a kárpi-tos, vagy nem úgy feszítette vissza, a végeredmény esetleg „elcsámpulhatott”.

Melyik volt a legkedvesebb feladat?

Az 1983-as Rómeó és Júlia. A rendező, Szikora János találta ki a díszletet, de én voltam a látványtervező az elképzelései alapján. A nagy, festett reneszánsz panorámaháttérhez Giotto-festményeket nézegettem, de magam terveztem, és festettem meg.

De nem csak díszleteket kellett festenie...

A Mózesben kellett egy aranyborjú, hát kifaragtam, mire azt kérdezte Csiszár: No, és hogy fogjuk ezt összetörni? Mondom: Nem szóltál, hogy össze kell törni... Hát nem ismered a Bibliát, nem tudod, hogy Mózes összetöri? Na, erre feldaraboltuk a borjút összeilleszthető darabokra, mert minden előadásra nem lehetett újat csinálni. Úgy raktuk össze, hogy könnyen leessen a feje, a lábai letörjenek – vagy 15-20 részből állt, ennyi kellett, hogy látványos legyen a jelenet. Ám előfordult, hogy amint vitte be a kellékes, megbotlott egy kicsit, nekinyomta valaminek, és szétesett a szobor. Ki kellett tehát találni, hogy ennyire azért mégse legyen sérülékeny... Ám máskor meg túl erősen ragasztották össze, s olyankor nagyon kellett dolgoznia Mózesnek, hogy szétesessen...

Munkásságát nyugodtan jellemezhetjük a művészi jelzővel – bár alkotásai nem olyan szerencsések, mint mondjuk egy festőművészeknek. Tényleg: maradt meg valami, amit adandó alkalommal esetleg ki lehetne állítani?

Maradhatott volna. A Csárdáskirálynőben, Szlávik Pista díszletében pl. a miskolci nézőteret hoztuk be az orfeumba: a páholyok kariatidáit csináltuk meg. Azokat nem lehetett nikecellből faragni. Lefotóztam a két ismétlődő figurát, agyagból megmintáztam, kiöntöttem a gipszmintát, és lehetett sokszorosítani. Nagyon szépek voltak, érdemes lett volna vigyázni rá – de nem tették, sajnos tönkrementek.

Mikita Gábor